

N:o 16.

Ank. till Riksd. kansli den 27 mars 1893 kl. 12 midd.

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, åsyftande befrielse för fattigvårdsstyrelse i gränskommun från dess befattning med fortskaffande af från grannlanden hitförpassade nödstälde svenske undersåtar m. m.

Uti två inom Andra Kammaren väckta och till utskottet hänvisade motioner (n:is 116 och 209) har herr *E. Olsson* i Kyrkebol hemställt, att Riksdagen ville i aflåten skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huru vida icke åtgärder må kunna vidtagas till befrielse för fattigvårdsstyrelse inom gränskommun från det åliggande, som med nuvarande anordning för fortskaffningen af från grannländer hitförpassade nödstälde svenske undersåtar tillkommer samma styrelse, eller, derest fattigvårdsstyrelse anses fortfarande böra med detta bestyr hafva befattning, huru vida icke åtminstone lättnad i den deraf för dylika fattigvårdssambällen följande ekonomiska tunga må kunna beredas.

Motionären, som synes hufvudsakligen åsyfta gränskommunerna mot Norge, anför, hurusom de bland dessa kommuner, hvilka äro belägna vid allmänna farleder eller genomlöpas af jernvägar från ena riket till det andra, få vidkännas stor olägenhet af det gränskommuner i vissa fall pålagda bestyret med mottagande och fortskaffande af nödställda svenska medborgare, som af utländsk myndighet förpassas hit till landet, i det att häraf dels vållas kostnader, som kommunerna måste förskjuta, utan att därför af staten erhålla godtgörelse förr än under nästföljande år, dels ock föranledes besvär

för vederbörande fattigvårdsstyrelser, därför ingen ersättning lemnas. Såsom i nämnda hänseende synnerligen betungade nämner motionären inom Vermeland Eda socken med jernvägsstationen Charlottenberg, i Dalsland Dals-Eds socken med jernvägsstationen Ed och i Jemtland Åre socken med jernvägsstationen Storlien. Något bestämdt förslag till afhjelpande af den påpekade olägenheten anser motionären sig icke kunna framställa, men antyder såsom lämplig utväg antingen tillhandahållande af fribiljetter för resa å jernvägen samt beredande af underhåll vid jernvägsstationen eller anställande derstädes af polistjensteman, som ombesörjde de nödställes fortskaffande direkt till länsstyrelsen eller slutligen, derest fattigvårdsstyrelserna skulle fortfara med bestyret, beredande af ersättning åt dem för deras derigenom vållade besvär.

Med erinran att endast från Norge och Danmark hemsändande af medellösa svenska medborgare förekommer till mera betydande antal, vill utskottet ur de författningar, som ega tillämpning i afseende å hemsändandet från det främmande landet och förfarandet med de hemsände vid ankomsten till svensk gränsort, åberopa följande:

Uti »Anordning ang. Behandling af Spörqsmaalet om Erstatning for Understøttelse, som af Fattigvæsensdistrikter i et af de forenede Riger Norge och Sverige ydes Nødlidende fra det andet Rige, 15 februarii 1855» stadgas, i motsvarighet till hvad i samma ämne föreskrifves uti den hos oss gällande kongl. kungörelsen den 15 februari 1855, att svensk undersåte, som i Norge kommit i behof af tillfälligt understöd och med anledning deraf hemsändes, skall förpassas till sin hemort af norsk polismyndighet, som dervid har att förskjuta nödiga reseomkostnader, dock ej för längre väg än till den på svensk sida närmast varande polismyndighet.

Uti deklARATIONEN mellan Sverige och Danmark angående ettdera rikets undersåtar, hvilka inom det andra riket komma i behof af fattigvård, den 13 (26) juli 1888 föreskrifves, att den af de kontraherande parterna, å hvilkens område den nödstälde uppehåller sig, eger att, så snart efter förutgången skriftvexling blifvit utredt, att han skall mottagas i sitt hemland, ombesörja hans hemsändande till lämplig gränsort derstädes, skolande om sättet för hemsändandet samt tidpunkten för ankomsten till hemlandet under rättelse af den myndighet, som verkställer hemsändandet, i förväg lemnas direkt till den myndighet, till hvilken, enligt meddelad bestämmelse, den som hemsändes skall aflemnas.

I kongl. förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 stadgas, uti § 1: att, om minderårig, eller den, som i följd af ålderdom, kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte är oförmögen att genom arbete förvärfva hvad till lifvets uppehållande oundgängligen erfordras, befinnes sakna egna medel samt underhåll och vård af annan, då skall nödtorftig fattigvård honom lemnas;

uti § 2: att för beviljande af fattigvård i andra fall än dem, hvilka i 1 § omförmälas, fattigvårdssamhälle eger bestämman de grunder, som böra af samhällets fattigvårdsstyrelse iakttagas, ankommande på fattigvårdsstyrelsen att, om sådant bestämmande ej skett, meddela fattigvård i den mån styrelsen pröfvar nödigt;

uti § 11: att fattigvårdsbehöfvande har att anmäla sig hos ordföranden i fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, inom hvilket han vistas; hos kyrkoherden eller annan ledamot i samma styrelse, hos tillsyningsman eller hos annan dertill utsedd person eller hos fattigvårdsföreståndare; kunnande anmälan om behof af fattigvård äfven göras hos polismyndighet eller dess underlydande betjente, som, der omständigheterna synas påkalla åtgärd af fattigvårdsstyrelsen, densamma derom underrättar;

samt uti § 29 mom. 1 och § 30 mom. 1: att fattigvårdssamhälle, som på grund af 1 § lemnat fattigvård åt någon, hvilken inom annat samhälle har hemortsrätt, är berättigadt att därför, äfvensom för begravningskostnad, om sådan erfordrats, erhålla ersättning af det senare samhället, hvilket genom sin fattigvårdsstyrelse eger begära hans hemsändande eller derom sjelf besörja.

Sedan 1871 års lagtima Riksdag, på derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, beslutat, att af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslag »för fattigvården i allmänhet» finge, förutom hvad enligt allmänna fattigvårdsförordningen utginge såsom ersättning eller understöd af staten, tillika i mån af behof utbetalas godtgörelse för understöd, som antingen af Konungens befallningshafvande eller, der detta icke lämpligen kunde ske, af vederbörande fattigvårdsstyrelse lemnades till beredande af nödortigt uppehälle under högst fjorton dagars tid åt arbetsföre men nödstälde svenska medborgare, hvilka af myndighet utom riket aflemnades å svensk gränssort, hvarest de icke hade sina hemvist, så utfärdade Kongl. Maj:t den 9 juni 1871 kungörelse, hvarigenom fattigvårdsstyrelse å svensk gränssort, hvarest Konungens befallningshsvande icke hade sitt säte, förklarades berättigad att för de af sådan styrelse lemnade understöd af här ofvan angifna beskaffenhet undfå godtgörelse af staten, skolandet ansökningarna härom in-

gifvas till Konungens befallningshafvande för hvarje år inom januari månads utgång det påföljande året, hvarefter Konungens befallningshafvande granskar handlingarna samt insänder dessa jemte eget utlåtande till Kongl. Maj:t före den 15 nästföljande mars.

De åberopade stadgandena föranleda alltså till olika förfaringssätt, då den hemsände är berättigad till fattigvård efter 1 § i fattigvårdsförordningen och då han, såsom arbetsför, icke eger påkalla tillämpning af detta lagrum. Den, som är föremål för obligatorisk fattigvård, skall af myndighet, som å gränsorten mottagit honom, öfverlemnas till dervarande fattigvårdsstyrelse, som det åligger att om den nödstälde taga vård, med rättighet att sedermera söka ersättning af det *fattigvårdssamhälle*, der denne är hemortsberättigad. Den åter, som icke är berättigad till obligatorisk fattigvård, kan, i händelse han aflemnas å ort, der Konungens befallningshafvande har sitt säte, af nämnda myndighet med hjälp af *statsmedel* sändas direkt till sin hemort, och, om aflemnandet sker å ort, der Konungens befallningshafvande icke har sitt säte, kan han af den underordnade polismyndighet, som mottager honom, hänvisas till dervarande fattigvårdsstyrelse, hvilken eger, då den så pröfvar nödigt, att lemna understöd samt sedermera derför söka godtgörelse af *statsmedel*; och att understöd under dylika förhållanden är nödigt torde väl vara regel.

Af motionen framgår icke med tydlighet, huruvida motionären åsyftar båda de ofvannämnda slagen af nödställda eller allenast dem, som, ehuru, såsom arbetsföre, icke berättigade till obligatorisk fattigvård, dock befinna sig i den nödställda belägenhet, att understöd erfordras. Det synes dock utskottet, som vore förhållandet det senare, så att motionärens framställning hufvudsakligen sammanfaller med den vid denna riksdag inom Första Kammaren af herr Viktor Ekenman väckta motionen n:o 24. I hvilket fall som helst anser utskottet, då en utsträckning af den utaf motionären önskade reform till dem, som ega att komma i åtnjutande af obligatorisk fattigvård, skulle förutsätta ändring i vissa delar af den allmänna fattigvårdsförordningen, men en sådan fråga lämpligen torde böra beredas i annan ordning, sig böra inskränka sitt vidare yttrande i ärendet till att afse utslutande *arbetsföre* men nödstälde svenske medborgare, som aflemnas å svensk gränsort.

För att vinna upplysning om, i hvilken grad bestyret med desse landsmäns mottagande, herbergerande och hemsändande är betungande för de fattigvårdsstyrelser, som dermed måste taga befattning, har utskottet från kongl. ecklesiastikdepartementet erhållit här efteråt intagna tablå, visande de kostnadsbelopp, som under den tid tablån omfattar för staten förskjutits af de angifna fattigvårdssamhällena.

Såsom af tablåen synes, är det endast Eda socken i Vermland och Dals-Eds socken i Dalsland, hvilka kunna anses i afsevärd grad besvärade genom den nuvarande anordningen. Beträffande dessa socknar har utskottet, på förfrågan, vidare erhållit upplysning, att uti Eda socken de under 1891 hemsända personernas antal uppgick till emellan 60 och 70, att under 1892 af samma socken förskotterats öfver 700 kronor för hemsända personer till antal af emellan 140 och 150, samt att genom fattigvårdsstyrelsen i Dals-Eds socken under 1891 hemsändes omkring 20 personer. Hvad angår förhållandet inom sistnämnda socken under år 1892, har utskottet derom icke kunnat erhålla annan upplysning, än som innehålles i motionen, nemligen att då genom Dals-Eds sockens fattigvårdsstyrelse fortskaffats 71 personer till sina hemorter.

Det anförda synes utskottet gifva vid handen, att vissa gränskommuner äro i följd af nuvarande anordning för mottagande och fortskaffande af från grannlanden hemsända arbetsföre men nödstälde svenskar alltför mycket betungade, dels derutinnan, att de måste för statens räkning förskjuta belopp, som i förhållande till deras ekonomiska resurser torde vara väl dryga i betraktande af den långa tid de få vänta på återbetalning af förskotten, dels ock derutinnan, att bestyret med de hemsände tager dessa kommuners fattigvårdsstyrelser och särskildt styrelsernas ordförandes tid och arbete i anspråk mer än skäligt är, en omständighet som stundom lärer hafva föranledt, att ordföranden nödgats anskaffa biträde, till hvars godtgörande kommunen måst anslå medel, utan att sedermera för dylik utgift kunna erhålla någon ersättning. Utskottet anser därför, att något bör göras i det af motionären angifna syftet.

Hvad beträffar sättet för åvägabringande af en annan sakernas ordning, så skulle visserligen en lätnad vinnas redan derigenom, att kommunerna berättigades utfå sin ersättning af staten tidigare än nu sker. Men om man stannade dervid, kvarstode dock den ingalunda minsta af de ofvan påpekade olägenheterna, nemligen det för långt gående anlitaudet af fattigvårdsordförandenas tid och arbete; och om det skulle kunna vara tjenligt att till utjemnande häraf slå in på en sådan väg, att man, såsom motionä-

ren ifrågasätter, beredde fattigvårdsordföranden betalning af statsmedel för hans ifrågavarande besvär, det synes utskottet tvifvelaktigt.

Hellre bör man då, anser utskottet, välja en utväg, som går mera rakt på sak.

Af det här förut anförda synes, att, då Konungens befallningshafvande har sitt säte å gränsort, der hemsände nödstälde aflemnas, undgår i allmänhet fattigvårdsstyrelsen derstädes att med dem taga befattning, i det att Konungens befallningshafvande kan med till buds stående medel ombesörja direkt hemsändande. Det förefaller utskottet, som borde å gränsort, der Konungens befallningshafvande icke har sitt säte, dylik åtgärd kunna vidtagas af dervarande underordnad polisman, derest blott för ändamålet nödiga medel ställdes till hans förfogande. Pröfningen af dylika ärenden torde mycket väl kunna åt honom anförtros, och då den hemsände enligt författningarna skall i första hand mottagas af nämnde tjänsteman, komme det antagligen icke att vålla denne synnerligen mycket större olägenhet att besörja om den nödställdes sändande till hemorten än att föranstalta om hans öfverlemnande till fattigvårdsstyrelsen. Äfven fattigvårdsstyrelse å gränsort, der Konungens befallningshafvande icke har sitt säte, skulle härigenom, liksom nu sker å gränsort med säte för sagda myndighet, varda åtminstone i de allra flesta fall befriad från ett åliggande, som onekligen synes mycket besvärande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täckes taga i öfvervägande, huruvida icke åtgärder kunna vidtagas i syfte att i möjligaste mån befria fattigvårdsstyrelse inom gränskommun, der Konungens befallningshafvande icke har sitt säte, från befattningen med fortskaffande af från grannländer hitförpassade arbetsföre men nödstälde svenske medborgare, hvilka af myndighet utom riket aflemnas å svensk gränsort, der de icke hafva sina hemvist.

Stockholm den 23 mars 1893.

På utskottets vägnar:

W. Skytte.

**Understöd, som på grund af kongl. kungörelsen den 9 juni 1871
lemnats af fattigvårdsstyrelser å svenska gränsorter.**

År	Eda	Dals-Ed	Ödsköld	Helsing- borg	Ystad	Strömstad	Lands- krona	Arvika
1891	374 14	121 —	10 —	10 —	39 —			
1890	408 05	41 —			52 —	13 —		
1889	318 30	24 —		10 —	78 40			
1888	466 60			16 75	85 —			
1887	328 90			11 60	61 50			
1886	313 75			4 95	76 18			
1885	304 40*			74 —	13 75			
1884	213 15			23 80	31 50			
1883	260 83			28 50	35 —			
1882	287 10			21 50	112 —			
1881	183 10			119 55	7 —			
1880	128 35			18 40				
1879	244 43			29 77			64 60	
1878	77 96**							
1877				7 41	54 55			7 —
1876				3 —				3 50
1875				10 71				34 40
1874								23 25
1873								11 25

* Sökt godtgörelse 13 kr. 90 öre för skrifmaterialier vägrades.

** Sökt godtgörelse 3 kr. för porto och kommissionärsarfvode vägrades.